

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-530/19 – 1

Predmet C-530/19

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

11. srpnja 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

17. lipnja 2019.

Tuženica, druga stranka u žalbenom postupku i podnositeljica revizije:

NM kao stečajna upraviteljica u stečajnom postupku nad imovinom društva NIKI Luftfahrt GmbH

Tužiteljica, žaliteljica i druga stranka u revizijskom postupku:

ON

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), kao revizijski sud [omissis] u sporu između tužiteljice ON iz Guttaringa, [omissis] protiv tuženice NM, odvjetnice iz Beča [omissis], kao stečajne upraviteljice u stečajnom postupku nad imovinom društva NIKI Luftfahrt GmbH, radi utvrđenja tražbina u stečajnom postupku [omissis], plaćanja iznosa od 18 916,51 eura uvećanog za kamate i troškove te utvrđenja [omissis], u postupku koji se odnosi na [omissis] reviziju koju je tuženica podnijela protiv rješenja Oberlandesgerichta Wien (Visoki zemaljski sud u Beču, Austrija) od 14. veljače 2019. [omissis] kojom je ukinuta presuda Landesgerichta Korneuburg (Zemaljski sud u Korneuburgu, Austrija) od 21. studenoga 2018. [omissis] uslijed žalbe koju je podnijela tužiteljica te je predmet vraćen prvostupanjskom sudu radi dodatne rasprave i ponovnog odlučivanja, na zatvorenoj sjednici donio je [orig. str. 2.]

rješenje:

I. U skladu s člankom 267. UFEU-a Sudu Europske unije upućuju se sljedeća prethodna pitanja:

1. Snosi li zračni prijevoznik, koji u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 (Uredba o pravima putnika) treba pružiti pomoć predviđenu člankom 9. stavkom 1. točkom (b) te uredbe, na temelju iste uredbe odgovornost za štete koje proizlaze iz povrede nanesene putniku koje je potonji putnik pretrpio zbog nemarnog postupanja djelatnika hotela u kojem mu je zračni prijevoznik osigurao smještaj?

2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje:

Ograničava li se obveza zračnog prijevoznika predviđena člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 samo na osiguravanje hotela za putnika i preuzimanje troškova smještaja ili zračni prijevoznik ima obvezu smještaja kao takvog?

II. Postupak se prekida u skladu s člankom 90.a stavkom 1. Gerichtsorganisationsgesetzes (Zakon o organizaciji sudova, u daljnjem tekstu: GOG) do donošenja odluke o zahtjevu za prethodnu odluku.

Obrazloženje:

A. Činjenično stanje

Tužena odvjetnica je stečajna upraviteljica austrijskog zračnog prijevoznika. Taj je prijevoznik za tužiteljicu, rezidenticu Austrije [**orig. str. 3**] u okviru ugovora o putovanju u paket aranžmanu trebao izvršiti let od Mallorce do Beča. Zbog otkazivanja tog leta došlo je do prebacivanja rezervacije na večer idućeg dana. Zbog toga je prijevoznik u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (b) u vezi s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 (Uredba o pravima putnika) trebao ponuditi smještaj u hotelu. Tu je obvezu ispunio tako što je smjestio tužiteljicu u lokalni hotel.

Tužiteljica se kreće pomoću invalidskih kolica. Narednog je dana bila u šetnji sa svojim suprugom koji ju je vozio u invalidskim kolicima. Na povratku do hotela prednji kotači invalidskih kolica zapeli su u poprečnom udubljenju na asfaltu ceste. Tužiteljica je pala prema naprijed iz invalidskih kolica i teško se ozlijedila.

B. Argumenti i zahtjevi stranaka

Tužiteljica zahtijeva odštetu. S jedne strane želi da se potraživanje odštete koju je prijavila u stečajnom postupku, ali ga je tada optužena stečajna upraviteljica osporavala, utvrdi stečajnom tražbinom, a s druge strane zahtijeva da se stečajnoj upraviteljici pod prijetnjom ovrhe naloži plaćanje u okviru potraživanja odštete s obzirom na osiguranje od odgovornosti zračnog prijevoznika. Ističe da se nezgoda

dogodila na prostoru koji pripada hotelu i da su djelatnici hotela postupili nemarno jer nisu ni uklonili poprečno udubljenje na cesti ni poduzeli druge zaštitne mjere.

Tuženik navodi da ni iz Uredbe (EZ) br. 261/2004 ni iz nacionalnog prava ne proizlazi da zračni prijevoznik treba snositi odgovornost za nemarno postupanje djelatnika hotela. Naprotiv, Uredba se protivi takvoj odgovornosti jer **[orig. str. 4.]** obveze zračnog prijevoznika obuhvaćaju samo ponudu smještaja. Odgovornost koja se temelji na nacionalnom pravu nadilazi jamstvene obveze zračnog prijevoznika. Nadalje, djelatnici hotela nisu nemarno postupali; tužiteljica treba dokazati da se poprečno udubljenje nalazilo na prostoru koji pripada hotelu i da nije bilo zaštićeno.

C. Dosadašnji postupak

Prvostupanjski sud je odbio tužbu. Tužiteljica ne može temeljiti zahtjeve na Uredbi (EZ) br. 261/2004 s obzirom na to da je zračni prijevoznik bio obavezan samo osigurati smještaj; iz toga ne proizlazi odgovornost za posljedičnu štetu zbog navodnog nemarnog postupanja hotelskih djelatnika. Ni u nacionalnom pravu ne postoji osnova za tužiteljičine zahtjeve jer između nje i zračnog prijevoznika nije bilo ugovornog odnosa te se u izvanugovornom pogledu može samo ograničeno snositi odgovornost za pomoćnike; stoga tužiteljica nije iznijela valjan argument. S obzirom na to pravno stajalište prvostupanjski sud nije donio nikakva utvrđenja u pogledu pitanja je li se nezgoda uopće dogodila na prostoru koji pripada hotelu ili jesu li djelatnici hotela nemarno postupali.

Žalbeni sud je ukinuo tu presudu i predmet vratio prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Stvarni zračni prijevoznik u konkretnom je slučaju bio obavezan pružiti pomoć u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004. Da nije ispunio tu obvezu, morao bi tužiteljici nadoknaditi time prouzrokovane troškove u okviru onoga što je razmjerno i opravdano. Taj *[omissis]* **[orig. str. 5.]** zahtjev proizlazi iz nepoštovanja nacionalnog prava koje je, uz Uredbu (EZ) br. 261/2004, primjenjivo na temelju članka 12. te uredbe. To bi trebalo vrijediti i u slučaju o kojem je ovdje riječ, odnosno u pogledu nepravilnog ispunjavanja obveze od strane upravitelja hotela (odnosno njegovih djelatnika) kojeg je angažirao zračni prijevoznik. To nepravilno ispunjavanje obveze također čini osnovu za zahtjev na temelju nacionalnog prava pri čemu je zračni prijevoznik na temelju austrijskog prava odgovoran za nemarno postupanje hotelskih djelatnika. Budući da prvostupanjski sud u svojem drugom pravnom mišljenju nije iznio nikakva utvrđenja o detaljnijim okolnostima nezgode, pobijanu presudu valja ukinuti i vratiti postupak prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) treba odlučiti o reviziji koju je podnijela tuženica i kojom nastoji postići ponovno donošenje prvotne odbijajuće presude. Zračni prijevoznik ispunio je svoje obveze predviđene člankom 9. Uredbe (EZ) br. 261/2004 tako što je osigurao besplatan smještaj. Primjena nacionalnog prava

koja se temelji na članku 12. Uredbe (EZ) br. 261/2004 ne smije dovesti do toga da se zračnom prijevozniku u konačnici nalože dodatne obveze. Međutim, to proizlazi iz mišljenja žalbenog suda jer je zračni prijevoznik, kako bi izbjegao odgovornost, trebao provjeriti hotelski objekt koji je ponudio. Osim toga, razmatranja žalbenog suda o austrijskom pravu također su pogrešna iz razloga pobliže iznesenih u nastavku.

D. Pravna osnova

1. Obveza zračnog prijevoznika u pogledu pružanja pomoći proizlazi iz sljedećih odredbi Uredbe (EZ) br. 261/2004 **[orig. str. 6.]** *Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91:*

Članak 5.: Otkazivanje leta

1. U slučaju otkazivanja leta, dotični putnici [...]

(b) imaju pravo na pomoć od strane stvarnog zračnog prijevoznika [omissis] u slučaju preusmjerenja kada je predviđeno vrijeme polaska novog leta najmanje jedan dan nakon vremena polaska koje je bilo planirano za otkazani let, na pomoć navedenu u članku 9. stavku 1. točki (b) i članku 9. stavku 1. točki (c) [...]

Članak 9.: Pravo na skrb

1. Pozivanjem na ovaj članak, putnici ostvaruju pravo na besplatne:

(a) [omissis]

(b) smještaj u hotelu u slučajevima

– kada je potrebno ostati jednu ili više noći,

– kada je potreban ostanak duži od onoga koji je putnik planirao;

[omissis]

2. Člankom 12. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 261/2004 predviđa se sljedeće:

Članak 12.: Dodatna odšteta

*1. Ova se Uredba primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava putnika na dodatnu odštetu. Odšteta dodijeljena putniku ovom Uredbom može se odbiti od iznosa takve odštete. **[orig. str. 7.]***

3. Članak 1313.a austrijskog Allgemeines Bürgerliches Gesetzbucha (Opći građanski zakonik, u daljnjem tekstu: ABGB) glasi kako slijedi:

Strana koja je obvezna na činidbu drugoj strani snosi odgovornost za krivnju svojeg zakonskog zastupnika i osoba kojima se posluži za ispunjenje isto kao i za vlastitu krivnju.

E. **Obrazloženje zahtjeva**

1. **Prvo pitanje**

1.1. Iz teksta Uredbe (EZ) br. 261/2004 najprije proizlazi samo obveza zračnog prijevoznika da u slučaju drugonavedene mogućnosti iz članka 5. stavka 1. točke (b) ponudi besplatni smještaj u hotelu. Međutim, Sud je presudio da nepoštovanje te obveze daje putniku pravo na odštetu koja se ne može smatrati dodatnom odštetom u smislu članka 12. Uredbe (EZ) br. 261/2004 (presuda C-83/10, *Sousa Rodriguez*, t. 43. i sljedeća točka). Naknada štete ne smije premašiti ono što je u konkretnim okolnostima nužno, opravdano i razmjerno da bi se nadoknadilo to što zračni prijevoznik nije osigurao skrb (presuda C-12/11, *McDonagh*, t. 51.).

1.2. Prema mišljenju sudskog vijeća iz razmatranja Suda jasno proizlazi da je pritom riječ o pravu koje proizlazi izravno iz Uredbe. Upućivanje na odredbe nacionalnog prava kao osnovu za ostvarivanje prava stoga nije potrebno (to vrijedi i za veliku većinu novije pravne teorije njemačkog govornog područja [*omissis*] [**orig. str. 8.**] [*omissis*]).

1.3. Ako neispunjavanje obveze pružanja skrbi na temelju Uredbe izravno dovodi do prava putnika na naknadu štete, nije isključeno da se u slučaju nepravilnog ispunjavanja obveze može postupiti na isti način. Stoga se može smatrati da je zračni prijevoznik koji treba ponuditi smještaj u hotelu, na temelju Uredbe izravno odgovoran za manjkavu uslugu hotelskog objekta kojemu je povjerio njezino pružanje.

1.4. Međutim, to se mišljenje osporava činjenicom da naknadu štete zbog neispunjavanja obveze (točka 1.1. ovog zahtjeva) treba smatrati ekvivalentom neizvršavanju usluge. Iz toga proizlazi da postoji (sekundarni) zahtjev koji se izravno temelji na Uredbi i to među ostalim i zato što bi inače neispunjavanje primarnog zahtjeva ostalo nesankcionirano na razini prava Unije. Suprotno tomu, u slučaju nepravilnog ispunjavanja obveze riječ je o naknadi šteta koje premašuju trošak smještaja i koje su stoga u skladu sa strukturom Uredbe obuhvaćene njezinim člankom 12. Stoga zahtjeve u tom pogledu treba ocijeniti u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom, osim ako se primjenjuje neki međunarodni sporazum. [**orig. str. 9.**]

1.5. Međutim, nije isključena mogućnost da će Sud Europske unije, u cilju stvaranja jedinstvenih uvjeta za sve zračne prijevoznike koji obavljaju djelatnost u Uniji (uvodna izjava 4. Uredbe [EZ] br. 261/2004), izjednačiti nepravilno ispunjavanje obveze i neispunjavanje obveze te i u predmetnom slučaju priznati pravo na naknadu štete koje se izravno temelji na Uredbi. Prva točka zahtjeva za prethodnu odluku služi pojašnjenju tog pitanja.

2. Drugo pitanje

2.1. Ako (navodno) pogrešno postupanje djelatnika hotela izravno na temelju Uredbe ne daje pravo na nikakav zahtjev, valja ispitati postoji li pravo na naknadu štete u smislu članka 12. Uredbe (EZ) br. 261/2004. To treba ocijeniti u skladu s eventualno primjenjivim međunarodnim sporazumima, a inače u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom.

2.2. U konkretnom slučaju nesporno je da je šteta nastala izvan razdoblja nadzora predviđenog člankom 17. stavkom 1. Montrealske konvencije tako da se zahtjev za naknadu štete u svakom slučaju ne može temeljiti na toj odredbi. Nije riječ ni o šteti uzrokovanoj kašnjenjem u smislu članka 19. te konvencije jer tužiteljica ne tuži zračnog prijevoznika zbog kašnjenja leta, nego zbog manjkavosti u pogledu pružanja pomoći na temelju Uredbe (EZ) br. 261/2004. Ta pomoć nije obuhvaćena područjem primjene Konvencije (presuda C-344/04, IATA, t. 44. i sljedeće točke, o pružanju pomoći u skladu s člankom 6. Uredbe [EZ] br. 261/2004). To također mora vrijediti za zahtjeve zbog nepravilnog ispunjavanja ili neispunjavanja obveze pružanja takve pomoći. **[orig. str. 10.]**

2.3. U slučaju da je odgovor na prvo pitanje negativan, tužiteljin bi zahtjev mogao proizlaziti samo iz primjenjivog nacionalnog prava. Budući da se šteta dogodila u Španjolskoj i da stoga predmetna situacija ima međunarodni element, to pravo treba utvrditi u skladu s pravilima međunarodnog privatnog prava. Pritom u konkretnom slučaju može ostati otvoreno pitanje treba li se tužiteljin zahtjev smatrati ugovornim ili izvanugovornim. Naime, sva pravila o sukobu zakonâ upućuju na austrijsko pravo: Ako je riječ o ugovornom pravu (C-274/16, C-447/16 i C-448/16, *flightright GmbH i dr.*) njegova primjena proizlazi iz članka 5. stavka 2. Uredbe Rim I (tužiteljino uobičajeno boravište i mjesto odredišta u Austriji), a u slučaju izvanugovornog prava iz članka 4. stavka 2. u vezi s člankom 23. stavkom 1. Uredbe Rim II (uobičajeno boravište tužiteljice i zračnog prijevoznika u Austriji). Usto, iz okolnosti da su obje stranke iznijele argumente o odredbama austrijskog prava proizlazi konkludentan odabir tog prava u skladu s člankom 3. stavkom 1. u vezi s člankom 5. stavkom 2. Uredbe Rim I ili u skladu s člankom 14. stavkom 2. Uredbe Rim II *[omissis]*.

2.4. U skladu s austrijskim pravom, snošenje odgovornosti zračnog prijevoznika pretpostavlja da mu se može pripisati nemarno postupanje hotelskih djelatnika. Eventualna osnova za to jest članak 1313.a ABGB-a u skladu s kojim strana koja je obvezna na činidbu drugoj strani snosi odgovornost za krivnju osoba kojima se

posluži kako bi ispunila tu obvezu. Točno je da se ta odredba prije svega odnosi na povredu ugovornih obveza; međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi **[orig. str. 11.]** ona se treba primjenjivati i u slučaju povrede obveza koje nisu utvrđene ugovorom, nego proizlaze iz posebnih zakonskih odnosa [*omissis*]. O takvim je posebnim odnosima riječ u ovom slučaju s obzirom na obvezu pružanja pomoći predviđenu člankom 5. stavkom 1. točkom (b) u vezi s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004.

2.5. Međutim, postupanje neke osobe pripisuje se dužniku samo ako je ta osoba uključena u ispunjavanje obveza koje snosi dužnik [*omissis*]. Stoga je od odlučujuće važnosti pitanje koju je obvezu zračni prijevoznik imao u konkretnom slučaju. Budući da ta obveza proizlazi iz članka 5. stavka 1. točke (b) u vezi s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004, riječ je o pitanju prava Unije. Prema mišljenju sudskog vijeća moguća su dva tumačenja:

(a) S jedne strane, zračni prijevoznik obavezan je samo organizirati noćenje, odnosno osigurati hotel i preuzeti troškove. U tom je slučaju suigovaratelj vlasnika hotela sam putnik kojeg prilikom sklapanja ugovora eventualno zastupa zračni prijevoznik. U tom slučaju zračni prijevoznik snosi odgovornost samo za pogrešku u pogledu odabira hotela; suprotno tomu, naknadu šteta nastalih zbog nemarnog postupanja hotelskih djelatnika putnik treba zahtijevati od vlasnika hotela. U konkretnom slučaju ne može se utvrditi nemarnost pri izboru, čak ni ako se uzme u obzir članak 9. stavak 3. Uredbe (EZ) br. 261/2004 (voditi računa o potrebama osoba sa smanjenom pokretljivošću). Stoga bi tužbu trebalo odbiti. **[orig. str. 12.]**

(b) S druge strane, može se smatrati da zračni prijevoznik ima odgovornost za smještaj kao takav. Taj smještaj može se po potrebi osigurati u hotelu koji je u vlasništvu samog prijevoznika ili tako da zračni prijevoznik u tu svrhu sklopi ugovore s trećim vlasnicima hotela. U tom slučaju zračni prijevoznik je posredstvom vlasnika hotela ispunjavao vlastite obveze. To u skladu s austrijskim pravom dovodi do odgovornosti prijevoznika za nemarno postupanje djelatnika hotela, pri čemu zračni prijevoznik zbog objektivnog nedostatka na prostoru hotela treba dokazati nepostojanje odgovornosti [*omissis*]. Naime, čak i samostalni poduzetnik i njegovi djelatnici u skladu s ustaljenom sudskom praksom mogu biti i osobe čijim posredstvom netko ispunjava vlastite obveze i za koje stoga mora snositi odgovornost [*omissis*]. Odgovornost nije isključena ni u slučaju kada zračni prijevoznik nije u mogućnosti dati detaljnije upute hotelskim djelatnicima ili nadgledati njihovo postupanje [*omissis*].

2.6. Međutim, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) smatra da je moguće i tumačenje u skladu s kojim zračni prijevoznik duguje smještaj kao takav.

Točno je da u skladu s tekstom članka 9. stavka 1. točke (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 „putnici ostvaruju pravo” na smještaj u hotelu što bi moglo upućivati na puku obvezu osiguravanja hotela i preuzimanja troškova. Međutim, Uredba u skladu sa svojom uvodnom izjavom 1. ima za cilj osiguravanje visoke razine

zaštite putnika. Takva razina zaštite [orig. str. 13.] ne može se osigurati ako zračni prijevoznik zaista ima samo te ograničene obveze. Naime, u tom bi slučaju putnik postao suugovaratelj vlasnika hotela i trebao bi od njega zahtijevati naknadu štete zbog manjkave usluge. U tu bi svrhu sud u mjestu njegova uobičajenog boravišta bio nadležan samo ako su ispunjeni uvjeti iz članka 17. Uredbe Bruxelles Ia (usmjeravanje djelatnosti vlasnika hotela u državu potrošača); u protivnom putnik u skladu s člankom 4. Uredbe Bruxelles Ia mora podnijeti tužbu u državi vlasnika hotela. Suprotno tomu, kada je riječ o tužbama protiv stvarnog zračnog prijevoznika u pravilu je nadležan sud u mjestu odredišta (presuda C-204/08, *Rehder* te novija presuda u predmetima C-274/16, C-447/16 und C-448/16, *flightright GmbH i dr.*), čime se znatno olakšava ostvarivanje potraživanja. Suprotno tomu, obveza naknade štete ne predstavlja neproporcionalno opterećenje za zračnog prijevoznika jer on u slučaju odgovornosti ionako ne treba u konačnici snositi štetu, nego se u skladu s odredbama svojeg ugovora može obratiti vlasniku hotela. Budući da je putnik samo zbog (barem objektivnog) propusta zračnog prijevoznika u pogledu obavljanja djelatnosti morao prenoćiti u hotelu u kojem je taj prijevoznik osigurao smještaj, čini se razumnim da rizik od inozemne tužbe i potraživanja regresa treba snositi prijevoznik, a ne putnik.

2.7. U skladu s austrijskim pravom odgovornost stoga ovisi o prethodnom pitanju koje se odnosi na pravo Unije, o tome koliki je opseg obveza zračnog prijevoznika u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (b) u vezi s člankom 9. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004. To bi se trebalo pojasniti drugim pitanjem.

C. Postupovno pravo [orig. str. 14.]

1. Ne postoji *acte clair* ili sudska praksa Suda Europske unije ni u pogledu prvog ni u pogledu drugog pitanja. Zbog toga je Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) kao sud u posljednjem stupnju obavezan uputiti prethodno pitanje.
2. Do donošenja odluke Suda Europske unije postupak koji se odnosi na tužiteljinu reviziju treba prekinuti.

[omissis]